

Projekt Skapad 2016-08-09		Författare Kerstin Jonskog Bertilsson		Projektnamn Kvalitet och Ledningssystem	Dnr	Sida 1
		Förvaltning Socialförvaltningen		Dokumenttyp Delegeringsunderlag		

Arbetsuppgifter som räknas till hälso- och sjukvårdsuppgifter

Inledning

Nedanstående riktar sig till målgruppen legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och ska ses som ett vägledande dokument för tillämpningen av delegering, ordination och instruktion.

Syfte

Syftet är att:

- Tydliggöra vilka arbetsuppgifter som räknas till hälso- och sjukvårdsuppgifter.
- Beskriva vilka arbetsuppgifter som är regelstyrda och tillhör en specifik yrkesgrupp.
- Beskriva vilka hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan delegeras, ordineras och instrueras till person med reell kompetens.

Kommunernas hälso- och sjukvård

Med hälso- och sjukvård avses åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador¹. Kommunerna i Kalmar län ansvarar för hälso- och sjukvårdsinsatser omfattande sjuksköterskornas, arbetsterapeuterna och sjukgymnasternas kompetensområde.

Kommunerna ansvarar för:

- Hälso- och sjukvård till enskilda i särskilda boende och bostäder med särskild service
- Hälso- och sjukvård för personer som vistas i daglig verksamhet och dagverksamhet
- Hälso- och sjukvård, samt hemrehabilitering och hembesök till personer i ordinärt boende
- Rehabilitering och habilitering i särskilt boende, bostad med särskild service samt vid vistelse i daglig verksamhet och dagverksamhet
- Hjälpmedel till personer i särskilt boende, bostad med särskild service, ordinärt boende och vid vistelse i daglig verksamhet och dagverksamhet

För ytterligare information se Hemsjukvårdsavtalet och Praktiska Anvisningar.

Hälso- och sjukvårdspersonal

Kommunens hälso- och sjukvård leds av en verksamhetschef som ansvarar för att den personal som skall utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter har erforderlig kompetens². Medicinskt ansvarig

”Arbetsuppgifter som räknas som hälso- och sjukvårdsuppgifter” Dokument upprättat 2002-08-09. Reviderat och uppdaterat 2013-04-12 av MAS/MAR nätverket Kalmar Län.

¹ Hälso- och sjukvårdslag (1982:763) 1§.

² SOSFS (1997:8) om verksamhetschef inom hälso- och sjukvård

Projekt Skapad 2016-08-09		Projektnamn Kvalitet och Ledningssystem		Dnr	Sida 2
Författare Kerstin Jonskog Bertilsson		Förvaltning Socialförvaltningen		Dokumenttyp Delegeringsunderlag	

sjuksköterska har ansvar för kvalitet och säkerhet och avgör vad som kan överlåtas/delegeras till annan icke legitimerad personal³. En allmän och grundläggande bestämmelse om ansvaret för hälso- och sjukvårdspersonal handlar om att personalen själv bär ansvaret för hur denne fullgör sina arbetsuppgifter⁴. All hälso- och sjukvårdsarbete skall utföras i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet⁵.

Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Inom kommunens hälso- och sjukvård finns ett visst antal regelstyrda yrken, som leg. arbetsterapeut, leg. sjukgymnast och leg. sjuksköterska, dessa omfattas skyddad yrkestitelskyddad yrkesbeteckning⁶. Legitimeringen är ett uttryck för att yrkesutövaren står under samhällets tillsyn och har godkänts för att utöva yrket⁷. Dessa yrkesgrupper har möjlighet att överlåta en hälso- och sjukvårdsuppgift till någon annan som saknar formell kompetens om det är förenligt med kravet på god och säker vård⁸.

Oreglerade yrken ex vård- och omsorgspersonal/personliga assistenter

Hälso- och sjukvårdspersonal är också den som biträder en yrkesutövare med legitimation. Den som utför en hälso- och sjukvårdsuppgift är hälso- och sjukvårdspersonal under den tid som uppgiften utförs⁹.

Definitioner

Inför överlåtandet av en hälso- och sjukvårdsuppgift ska arbetsterapeut, sjukgymnast, sjuksköterska försäkra sig om att den som mottar hälso- och sjukvårdsuppgiften har en reell kompetens dvs. praktiska och teoretiska färdigheter. Delegering, ordination och instruktion definieras på följande sätt:

Delegering är en personlig överlåtelse av en arbetsuppgift som ska vara klart definierad. Delegering sker när det finns särskilda risker och/eller när specifik färdighet, kunskap eller kompetens krävs för att utföra arbetsuppgiften. En delegering är personlig, ska vara skriftlig och gäller högst ett år¹⁰.

Ordination är beslut av behörig hälso- och sjukvårdspersonal att patient ska bli föremål för hälso och sjukvårdsåtgärd¹¹. En ordination klargör vad, vem, när och hur. Ordination är alltid skriftlig och kan utföras med eller utan delegering¹².

³ SOSFS (1997:10) om medicinskt ansvarig sjuksköterska i kommunens hälso- och sjukvård.

⁴ SFS 2010:649. Patientsäkerhetslag. Kap 6, 2§.

⁵ Hälso- och sjukvårdslag (1982:763) 18a §. Patientsäkerhetslag (2010:659). Kap 6, 2§.

⁶ Socialstyrelsen. (2004). Vem får göra vad i hälso- och sjukvården och tandvården?, s 7.

⁷ Socialstyrelsen. (2004). Vem får göra vad i hälso- och sjukvården och tandvården?, s 17

⁸ SFS 2010:649. Patientsäkerhetslag. Kap 6, 3§.

⁹ SFS 2010:649. Patientsäkerhetslag. Kap 1, 4§.

¹⁰ SOSFS (1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård

¹¹ Socialstyrelsens termer och begrepp. <http://app.socialstyrelsen.se/termbank> (hämtad den 2011 05 12).

¹² Månsson, M. (2007). Hemrehabilitering: vad, hur och för vem. Tidningen Äldreomsorg, s 89-91.

Projekt Skapad 2016-08-09		Projektnamn Kvalitet och Ledningssystem		Dnr	Sida 3
Författare Kerstin Jonskog Bertilsson		Förvaltning Socialförvaltningen		Dokumenttyp Delegeringsunderlag	

Instruktion är en beskrivning av tillvägagångssättet, hur åtgärden/insatsen ska utföras. En instruktion av hälso- och sjukvårdsuppgift föregås av en delegering eller ordination. Instruktion ska vara skriftlig. Instruktion förvaras så att den är tillgänglig för all personal¹³.

Delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter

Med delegering menas här medicinsk delegering¹⁴ vilket innebär att hälso- och sjukvårdspersonal med formell kompetens får överlåta en arbetsuppgift till annan person endast då det är förenligt med en god och säker vård¹⁵.

Ett beslut om delegering är personlig och kan inte vidaredelegeras. Den som delegerar en uppgift skall försäkra sig om att den som mottar uppgiften verkligen har förutsättningar för att fullgöra uppgiften. Detta skall ske med kontroll av praktiska och teoretiska färdigheter. Den som mottar en delegering ansvarar själv för sitt sätt att utföra arbetsuppgiften¹⁶.

Värdefullt att betona är att en delegerad hälso- och sjukvårdsuppgift kan förändras över tid och senare bedömas som egenvårdsinsats¹⁷.

Innan en delegerad arbetsuppgift överlämnas skall samråd ske med närmaste chef. Chef är ansvarig för att organisera arbetet så att personalen kan utföra arbetsuppgiften¹⁸.

Hälso- och sjukvårdsuppgifter

Hälso- och sjukvårdsuppgifter som ingår i sjuksköterskans ansvarsområde beskrivs i bilaga 1. Arbetsuppgifterna är indelade i tre kategorier

- Hälso- och sjukvårdsuppgifter som sjuksköterska ansvarar för.
- Hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan utföras av reellt kompetent person **efter delegering** från sjuksköterska.
- Hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan utföras av reellt kompetent person **efter ordination och skriftlig instruktion** av sjuksköterska

Hälso- och sjukvårdsuppgifter som ingår i arbetsterapeut och sjukgymnastens ansvarsområde beskrivs i bilaga 2. Arbetsuppgifterna är indelade i tre kategorier:

- Hälso- och sjukvårdsuppgifter som skall utföras av arbetsterapeut eller sjukgymnast
- Hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan utföras av reellt kompetent person efter **delegering** från arbetsterapeut eller sjukgymnast.

¹³ Månsson, M. (2007). Hemrehabilitering: vad, hur och för vem. Tidningen Äldreomsorg, s 89-91.

¹⁴ SOSFS (1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård.

¹⁵ SFS 2010:649. Patientsäkerhetslag. Kap 6, 3§.

¹⁶ SFS 2010:649. Patientsäkerhetslag. Kap 6, 2§.

¹⁷ SOSFS (2009:6) om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsinsats kan utföras som egenvård.

¹⁸ SOSFS (1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Projekt Kvalitet och Ledningssystem		Dnr	Sida 4
Skapad 2016-08-09	Författare Kerstin Jonskog Bertilsson	Förvaltning Socialförvaltningen	Dokumenttyp Delegeringsunderlag

Bilaga 1

Hälsö- och sjukvårdsuppgifter som sjuksköterskan ansvarar för:

- Bedömningsinstrument (puls, blodtryck, smärtskattning, riskbedömningsinstrument etc)
- Blodtransfusioner och infusioner inklusive total parenteral nutrition (TPN)
- Dialysbehandling (hemo- och peritonealdialys)
- Dokumentation
- Enteral nutrition
- Förberedande åtgärder inför undersökningar och operation
- Förskrivning av läkemedel
- Förskrivning av hjälpmedel
- Hantering av sterilt material och riskavfall
- Identitetskontroll - IDband
- Injektioner (intracutant, subcutant, intramuskulärt, intravenöst)
- Kateterisering/kateterbyten/kateterspolning/blåssköljning/omkuffning/intermittent kateterisering/suprapubiskateter (byta och skötsel)
- Kompressionsbehandling (linda ben, pumpstövel, stödstrumpa)
- Läkemedelshantering
- Läkarkontakt
- Matning av person med uppenbara tugg- och sväljningssvårigheter
- Medicinsk bedömning, tillsyn och kontroll (skyddsåtgärder)
- Nedsättning av sond inklusive skötsel
- Observation, bedömning, åtgärd, och uppföljning av den enskildes hälsotillstånd
- Omhändertagande av avliden person
- Patientsäkerhet/vårdprevention
- Provtagning (blod, sår, urin, feaces etc)
- Skötsel av venösa infarter (central venkateter/CVK, perifer venkater/PVK, venport/Porth A Cath, PICC-Line/perifert insatta centrala kateter m fl)
- Skötsel och kontroll av medicintekniska produkter (bladder scanner, hostmaskin, blodsockermätare, ventilator med ansiktsmask, proteser, stomi m m)
- Smittskydd
- Sugning av övre och nedre luftvägar
- Sårvård inklusive dränagevård, suturtagning
- Tracheostomivård

Projekt Kvalitet och Ledningssystem		Dnr	Sida
Förvaltning Socialförvaltningen		Dokumenttyp Delegeringsunderlag	5
Skapad 2016-08-09	Författare Kerstin Jonskog Bertilsson		

Hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan utföras av reellt kompetent person
efter delegering från sjuksköterska

- Peritonealdialys
- Sondmatning via PEG, gastrostomiport, gastrotub
- Kateterisering/kateterbyten/kateterspolning/blåssköljning/omkuffning/intermittent kateterisering/suprapubiskateter (okomplicerade fall)
- Sugning av övre luftvägar
- Sårvård
- Tracheostomivård
- Överlämnande av läkemedel (t ex droppar, inhalationer, mixturer, plåster, salvor, subcutana injektioner, suppositorier, syrgas, tabletter, vagitorier)
- Dosettdelning

Hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan utföras av reellt kompetent person
efter ordination och skriftlig instruktion av sjuksköterska

- Bedömningsinstrument (puls, blodtryck, smärtskattning, riskbedömningsinstrument)
- Dränagevård (okomplicerade fall)
- Hantering av sterilt material och riskavfall
- Funktionskontroll av medicinteknisk utrustning innan användning
- Förberedande åtgärder inför undersökningar och operation
- Kompressionsbehandling (linda ben, pumpstövel, stödstrumpa)
- Matning av person med uppenbara tugg- och sväljningssvårigheter
- Observation av den enskildes hälsotillstånd och rapportering till sjuksköterska
- Omhändertagande av avliden person
- Omvårdnadsdokumentation
- Provtagning (blod, sår, urin, feaces)
- Skötsel av proteser (ex ögon, mun, arm, ben)
- Skötsel av stomi
- Skötsel av urinkateter
- Skötsel och kontroll av medicintekniska produkter (ex hostmaskin, blodsockermätare, ventilator med ansiktsmask)
- Smittskydd
- Suturtagning
- Sårvård
- Tillsyn i samband av infusion och rapportering till sjuksköterska
- Patientsäkerhet/vårdprevention (inom munvård, undernäring, trycksår, fall, kontrakturer m m)

Projekt Kvalitet och Ledningssystem		Dnr	Sida
Förvaltning Socialförvaltningen		Dokumenttyp Delegeringsunderlag	6
Skapad 2016-08-09	Författare Kerstin Jonskog Bertilsson		

Bilaga 2

Hälso- och sjukvårdsuppgifter som skall utföras av arbetsterapeut eller sjukgymnast

- Funktions- och aktivitetsbedömning
- Funktions - och aktivitetsträning
- Utfärdande av bostadsanpassningsintyg
- Journalföring
- Behovsbedömning och hjälpmedelsförskrivning enligt förskrivningsprocessen¹⁹

Hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan utföras av reellt kompetent person
efter delegering från arbetsterapeut eller sjukgymnast

- TENS
- Behandling på tippbräda

Hälso- och sjukvårdsuppgifter som kan utföras av reellt kompetent person **efter ordination och/eller skriftlig instruktion** av arbetsterapeut eller sjukgymnast

- ADL- träning
- Cirkulationsträning
- Andningsgymnastik
- Gå- och ståträning
- Förflyttningsträning
- Följa träningsprogram utfärdade av arbetsterapeut/sjukgymnast
- Kontrakturprofylax
- Splintbehandling

¹⁹ SOSFS 2008:1 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården